

Vergaderjaar 1984–1985

18 826 (R 1275)

Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, houdende losmaking van Aruba uit het Staatsverband van de Nederlandse Antillen

Nr. 9

EINDVERSLAG

Vastgesteld 17 mei 1985

De inhoud van de memorie van antwoord gaf enkele fracties alsnog aanleiding een aantal opmerkingen te maken.

De vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van rijkswet, brengt daaromtrent het navolgende verslag uit.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met grote belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord op dit wetsvoorstel. Zij betreurden echter de vaak korte of niet tevredenstellende beantwoording aan de in het voorlopig verslag gestelde vragen.

Zo zouden de aan het woord zijnde leden graag ingelicht willen worden in hoeverre de verslechterende sociaal-economische situatie de verwezenlijking van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en deugdelijkheid van het bestuur bemoeilijkt.

Deze leden zouden alsnog graag geïnformeerd willen worden over het minimaal noodzakelijke complex van regelgeving (waaronder Staatsregelingen) dat gereed moet zijn voor de ingang van de status aparte op 1 jan. 1986.

Voorts informeerden de genoemde leden naar de procedure-afspraken over de boedelscheiding. Zijn er al afspraken gemaakt? Zo ja, dan zouden deze leden graag geïnformeerd willen worden.

Ter zake van de op blz. 8 van de memorie van antwoord genoemde bezetting van twee Hoven van Justitie verbaasden deze leden zich er over ten eerste, dat gezien de principiële opstelling van de Nederlandse regering ten opzichte van deze kwestie het Hof van Justitie uit het oogpunt van kosten-overwegingen wordt beschouwd. Ten tweede, dat het Hof van Justitie op hetzelfde niveau wordt gesteld als telecommunicatie en meteorologische dienst. Over de kosten van twee Hoven van Justitie zouden deze leden graag geïnformeerd willen worden.

Grote teleurstelling wilden de leden van deze fractie uitspreken over de weinige afspraken rond een samenwerkingsverband. Deze is volgens het vijfde voortgangsverslag van de Coördinatiecommissie tot nu toe beperkt tot een minimum. Bij deze wilden de leden de hoop uitspreken, dat voor ingang van de status aparte nog tot meer afspraken over samenwerking kan worden gekomen. Met zorg keken de P.v.d.A.-leden naar de ontwikkeling op Bonaire in dat verband.

¹ Samenstelling: Van Rossum (SGP), Van der Spek (PSP), Salomons (PvdA), Aarts (CDA), De Kwaadsteniet (CDA), ondervoorzitter, Meijer (PvdA), voorzitter, Evenhuis-van Essen (CDA), Knol (PvdA), Terpstra (VVD), Jabaaij (PvdA), Mik (D'66), Wiebenga (PvdA), Bruggeman (VVD), Janmaat, Brouwer (CPN), Van Ooijen (PvdA), Krajenbrink (CDA), Gualthérie van Weezel (CDA), Herfkens (PvdA), Frinking (PvdA), Vermeend (PvdA), Weisglas (VVD), Haas-Berger (PvdA), Dijkstal (VVD) en De Beer (VVD).

Ten aanzien van de regeling rondom de procureur-generaal sluiten de P.v.d.A.-leden zich aan bij de mening van de regering. De door Aruba en de Nederlandse Antillen van de vijf kenbaar gemaakte wens moet volgens deze leden de doorslag geven. Echter zouden deze leden geïnformeerd willen worden over de vordering van het overleg over deze zaak.

Met het oog op de boedelscheiding onderschrijven de leden van de P.v.d.A.-fractie een mogelijke binding van de arbiters aan een tijdslimiet. Zij vragen zich echter af, hoe deze door te zetten is gezien het feit dat geen verplichting bestaat om tot arbitrage over te gaan.

Met grote zorg volgden de leden van de P.v.d.A.-fractie de ontwikkelingen ten opzichte van de positie van vrouwen. Mede oorzaak voor deze zorg zijn aankondigingen in de media, dat de landsregelingen zodanig zullen worden veranderd, dat de positie van vrouwen opmerkelijk verzwakt wordt.

In verband hiermede zouden deze leden meer toelichting willen krijgen op de overgangsbepalingen om de geldende Antilliaanse regelgeving over te nemen.

Omtrent de economische ontwikkeling wilden de P.v.d.A.-fractieleiden hun zorg uitspreken over de recente uitspraken van de meerderheidspartij op Bonaire. Een verdere opsplitsing van de Ned. Antillen kan de economische situatie aldaar alleen maar verslechteren.

De onzekerheden rondom het wel of niet invoeren van een eigen munt op Aruba was reden tot de volgende vraag. Zou de regering kunnen toelichten of het besluit tot invoering van een eigen munt een definitieve is? De leden van de P.v.d.A.-fractie beschouwden de invoering van een eigen munt als een gevaarlijk experiment en waren vooralsnog hieromtrent niet gerustgesteld. Zij vroegen daarom of toegezegd kan worden dat het aan de Bank van de Ned. Antillen toegezegde onderzoek vóór 1 jan. 1986 afgesloten en rapport uitgebracht zou kunnen zijn.

Deze leden hechtten veel waarde aan een goede regeling voor personeel en ambtenaren op de Ned. Antillen. Zij vroegen derhalve of de conclusies uit de twee genoemde rapporten van de gemengde werkgroep personeel bekend kunnen worden gemaakt en vroegen naar het tijdstip waarop het politieke overleg tussen de Ned. Antillen en Aruba een beslissing zou kunnen nemen terzake van de wachtgeldregeling en pensioenbreuk.

Over het advies met betrekking tot het politie-korps op Aruba zouden deze leden meer inlichtingen willen krijgen. Zij zouden willen weten of de regering eraan denkt Antilliaanse vrouwen en mannen met behulp van ontwikkelingsgeld op te leiden.

In verband met de voorlichtingsactiviteiten van de Antilliaanse regering informeerden de leden van de genoemde fractie naar andere vormen van voorlichting dan alleen publikaties in kranten. Zijn er ook brochures uitgegeven of is de bedoeling dit alsnog te doen en te zorgen voor een grondige voorbereiding van de bevolking op de a.s. staatkundige verandering?

Is de regering voorts bereid nader toe te lichten aan welk soort hulp wordt gedacht bij de sanering en herstructurering van het overheidsapparaat ten behoeve van de vijf?

Ter zake van het solidariteitsfonds stelden de leden van de P.v.d.A.-fractie het op prijs geïnformeerd te worden over de laatste stand van zaken. Zijn er al bindende afspraken met St. Maarten over de bijdrage van 25% van de opbrengst van de directe belastingen aan het fonds? Welke technische voorwaarden wil St. Maarten aan deze bijdrage verbonden zien?

Tot slot vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie naar de gevoelens van de Ned. Ant. regering ten aanzien van de verdeling van de Nederlandse hulp over de Antillen van de vijf en Aruba, die toegezegd is voor 1 mei 1985.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord.

Deze leden hadden op blz. 2 van de memorie van antwoord gelezen, dat het uitblijven van overeenstemming over een aantal punten aanleiding geeft tot zorg. Deze leden gingen ervan uit, dat deze zorg onder de aandacht is gebracht van de Nederlandse Antillen en van Aruba. Wat waren de – al dan niet geruststellende – reacties?

Zij hadden kennis genomen van de zin op blz. 3, bestrijkende de regels 9 t/m 11. Zij zouden gaarne een nadere toelichting ten aanzien van de strekking van deze zin vernemen.

Deze leden hadden voorts met belangstelling de voorlaatste alinea op blz. 4 gelezen. Wat is de betekenis van de tweede zin van die alinea? Moet daaruit worden begrepen, dat er beperkingen worden gezien ten aanzien van een optimalisering?

Eveneens met veel belangstelling hadden deze leden – bij voorbeeld – ook de zin op blz. 6 (de regels 11 t/m 16 van boven) gelezen. Deze leden meenden, dat onafhankelijkheid van het land de Nederlandse Antillen (van de vijf) mede centraal kan staan op de bedoelde toetsingsconferentie.

De leden, hier aan het woord, waren enigszins verbaasd over de aansluitende passage, waarin gezegd wordt, dat voorkomen dient te worden, dat de indruk wordt gewekt, dat Nederland koste wat het kost, streeft naar een zo spoedig mogelijke onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen. Wanneer zou die indruk zijn gewekt? En dan nog: «koste wat het kost»? Is niet een meer zorgvuldige formulering gewenst? Bij voorbeeld, dat, in het kader van algemene internationale ontwikkelingen van de verhoudingen, Nederland en de Nederlandse Antillen samen streven naar een redelijk voorbereide onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen? Deze leden meenden overigens, dat dit ook de werkelijke bedoeling van de regering is.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden kennis genomen van de laatste twee zinnen boven het kopje 1.1.4. Hoe ziet de samenwerking op het gebied van de rechtspraak er uit?

Zij waren het op zichzelf eens met het gestelde in de laatste drie zinnen op blz. 7. Kan de regering evenwel nader aangeven wat de inhoud kan zijn van «gezien de stand van de voorbereidingen»? Kan ook «het najaar» nader worden aangeduid en de laatst mogelijke datering van het betreffende koninklijk besluit? Wat zou overigens een «uitstel van korte duur» betekenen? Een, drie, zes, twaalf maanden? Wat zouden van zulk «een» uitstel de consequenties zijn?

Deze leden zouden gaarne op de hoogte blijven ten aanzien van de ontwikkelingen met betrekking tot de ALM.

Zij waren niet overtuigd ter zake van het niet wenselijk zijn van één procureur-generaal. Waarom leidt de optie van twee procureurs-generaal eigenlijk niet tot de wens naar twee Hoven?

Tenslotte stelden deze leden de navolgende vragen.

Hoe is de stand van zaken ten aanzien van de jaarrekeningen en de boedelbeschrijving?

Deze leden wensten te weten wanneer het advies van het IMF (blz. 11) wordt verwacht.

Kan inmiddels iets meer worden gezegd over een zogenaamde eigen munt van Aruba?

Kan tevens iets meer worden gezegd over het politiecorps?

Hoe wordt de nieuwe verdeling van de Statenzetels tussen de Nederlandse Antillen van de vijf en wat is het oordeel van de regering hierover?

Hoe zal de verdere ontwikkeling zijn na de voorziene overgangperiode van twee jaren na 1986?

De leden van de V.V.D.-fractie deelden mede dat ook lezing van de memorie van antwoord nog geen volledige duidelijkheid geeft over de mogelijkheid om de voorbereiding van de status van land voor Aruba als overgangsfase naar de onafhankelijkheid per 1 januari 1986 geheel te voltooien. Dit zo zijnde leek het hun onontkoombaar om – ingeval de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel in de Staten-Generaal

binnenkort zal hebben plaatsgevonden – enige tijd voor 1 januari 1986 alsnog de mogelijkheden dan wel onmogelijkheden van de invoering van de nieuwe status per die datum in het parlement te bespreken. Zij gingen ervan uit dat de regering te zijner tijd de daarvoor benodigde inlichtingen tijdig zal verschaffen. De wens tot deze verdere politieke toetsing doet niet af aan de noodzaak om er naar te streven bovengenoemde invoeringsdatum te verwezenlijken, zo zeiden deze leden. Zij vroegen de regering wanneer het verslag van de Staten van de Nederlandse Antillen tegemoet kan worden gezien.

Ten aanzien van de uitvoering van de verschillende conclusies van de Ronde Tafel Conferentie van 1983 stelden de leden van de V.V.D.-fractie nog enige verdere vragen. Zij vroegen of het advies van het Internationale Monetair Fonds over de financiële positie van Aruba inmiddels is ontvangen. Zo ja, hoe luiden de daarin voorkomende adviezen en welk commentaar heeft de regering daarop?

Vervolgens vroegen de leden van de V.V.D.-fractie andermaal aandacht voor de problemen bij het politiekorps van Aruba. Kan de regering de omvang van deze problemen nu cijfermatig onderbouwen? Hoe groot is het korps nu? Hoe is de voorziene organieke sterkte per 1 januari 1986? Hoeveel huidige korpsleden hebben overplaatsing aangevraagd ofwel zullen worden overgeplaatst? Hoe zal in de opengevallen plaatsen worden voorzien? Geldt het vooral de kaderfuncties? Deze leden deelden mede, dat zij een voldoende mogelijkheid tot handhaving van openbare orde en veiligheid bij het ingaan van de aparte status van groot belang oordeelden. Mede gegeven de recente ontwikkelingen op Aruba op dit terrein dient het politiekorps zodanig te zijn opgebouwd dat het inroepen van bijstand in beginsel niet nodig zal zijn. Hoe zal een en ander worden gerealiseerd, zo vroegen deze leden.

De leden hier aan het woord, vroegen of de door het initiatief van Sint Maarten denkbare doorbreking van de impasse rond het solidariteitsfonds inmiddels heeft geleid tot een definitieve regeling terzake.

Ten slotte vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of de berichten op waarheid berusten, dat Aruba voornemens is per 1 januari 1986 een toelatingsregeling in te voeren, zodat behalve Europese Nederlanders ook Antillianen van de overige vijf eilanden zich niet vrij mogen vestigen op Aruba. Is het resultaat van een dergelijke regeling dat Antillianen en Arubanen zich wel vrij in Nederland mogen vestigen, maar Europese Nederlanders en Antillianen niet op Aruba? Vindt de regering dit een evenwichtige situatie?

De leden van de S.G.P.-fractie merkten het volgende op.

In het vijfde voortgangsrapport constateert de coördinatiecommissie dat men nog steeds bezig is veranderingen aan te brengen in de hoofdlijnen van de samenwerking, zowel qua vormgeving als qua inhoud. De coördinatiecommissie tekent daarbij aan dat partijen zich daarbij onvoldoende realiseren dat men daarmee niet bezig kan blijven. In feite hadden vorm en inhoud van de samenwerking reeds lang vast moeten staan omdat de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen toch ook nog ontworpen moeten worden.

Nu wordt in de memorie van antwoord (noot 6) vermeld dat begin mei a.s. de conceptsamenwerkingsregeling met de daarbij behorende protocollen verwacht mogen worden. Kunnen deze bij de Nota n.a.v. het Eindverslag aan de Kamer worden overgelegd?

In het vijfde voortgangsrapport (4.2) wordt de verwachting uitgesproken dat de economische en monetaire samenwerking tussen de Nederlandse Antillen (van de vijf) en Aruba van zeer beperkte aard zal worden. Mede om die samenwerking zo ver mogelijk te beperken werd geopteerd voor een eigen munt voor Aruba.

Is het ANP-bericht waar dat de belangrijke beslissing over die eigen Arubaanse Florint genomen werd in een spoedvergadering van de eilandsraad, waarbij de oppositiepartijen, door het spoedkarakter dat men aan deze beslissing toekende, afwezig moesten zijn?

Kan deze wijze van besluitvorming enig licht doen schijnen op de toekomstige wijze van bestuur over een zelfstandig deel van ons koninkrijk? Zijn de minister meer tendensen bekend waaruit een zekere minachting voor de oppositiepartijen blijkt, en zo ja, welke conclusies kunnen daaruit getrokken worden voor het toekomstig democratisch gehalte van het bestuur op het eiland (land) Aruba?

Wordt de nogal negatieve opstelling van de eilandsraad van Bonaire niet teveel gebagatelliseerd en kan dat in de besluitvorming in de loop van dit jaar geen vertraging veroorzaken?

Voor het solidariteitsfonds is, zo vervolgden de leden van de S.G.P.-fractie na langdurig onderhandelen een redelijke oplossing te bereiken, dank zij de positieve opstelling van het bestuur van het eiland St.Maarten. De betreffende passage in het 5e Voortgangsrapport eindigt echter nog wat onzeker met de zin: «De Antilliaanse regering is voornemens de Nederlandse regering op korte termijn te polsen over het initiatief van St.Maarten». Heeft dit inmiddels plaats gehad en zo ja, heeft dat tot een definitieve verdeelsleutel geleid? Het Nederlandse parlement werkt op het afgesproken tijdschema. Is er al een verslag van de Antilliaanse staten op de thans in behandeling zijnde rijks wetten of zijn ze voornemens een blanco verslag mee te brengen indien ze voor de plenaire vergadering naar Nederland komen?

De cijfers van begrotingstekorten van het toekomstige land Aruba (5e Voortgangsrapport punt 4.7) zijn zeer verontrustend. Een rapport van het IMF wordt op zeer korte termijn verwacht. Is dat reeds verschenen en welk beeld geeft dit van de toekomstige financiën van het land Aruba? Is het de bedoeling dat de aan Nederland gevraagde begrotingshulp alleen bedoeld is als een zekere overbruggingsfinanciering voor slechts één of twee jaren, waarna het land – uiteraard met de reeds toegezegde ontwikkelingsgelden – geheel op eigen middelen moet kunnen drijven.

Zijn reeds voldoende vorderingen gemaakt met de personeelsproblematiek, zoals deze uitgebreid aan de orde wordt gesteld in het 5e Voortgangsrapport onder punt 4.8?

Wat betreft de ALM-problematiek wordt verwezen naar het 5e Voortgangsrapport, wat helaas dienaangaande weinig informatie verschaft. Is hier eind april op Bonaire wel een definitieve beslissing genomen? In de memorie van antwoord wordt inzake de voorwaarden voor de benoeming van een of twee procureur(s)-generaal bij het gemeenschappelijk Hof van Justitie verwezen naar de notitie die gevoegd is bij de brief van de Minister voor Antilliaanse Zaken aan de Tweede Kamer dd. 18 februari 1985 (18 600 hoofdstuk IV nr. 14). Er wordt een zeker vertrouwen uitgesproken dat ter vervulling van de in die notitie vermelde voorwaarde bevredigende oplossingen zullen worden gevonden, doch moet op vele andere punten het overleg nog niet is afgesloten. Wanneer mag dat wel bereikt worden?

Het antwoord over de vraag inzake zedelijkheidswetgeving en drugbestrijding is formeel juist. Het is een autonome bevoegdheid van de zelfstandige rijksoverheden, doch er moet wel tussen de afzonderlijke landen eenheid van beleid zijn, daar anders evenals op economisch terrein onderlinge verschillen leiden tot verschuivingen die ongewenste gevolgen kunnen hebben. Indirect kan ook Nederland daarvan nadelen ondervinden, indien bij wijze van voorbeeld schijnhuwelijken in de Nederlandse Antillen of op Aruba gemakkelijker gesloten en ontbonden kunnen worden dan in Nederland, is gelijktrekken van wetgeving voor Nederlanders aan beide zijden van de oceaan op zijn minst het overwegen waard. Wat betreft de kosten die voortvloeien uit de benoeming van een gouverneur voor het land Aruba hebben de leden van de S.G.P.-fractie kennis genomen van de personele en materiële kosten zoals deze bij de begrotingsbehandeling zijn verstrekt (18 600 hoofdstuk IV nr. 10 onder punt I.1.A). De vraag was echter of Nederland daar indirect nog kosten aan moet toevoegen die niet op hoofdstuk IV van de Rijksbegroting drukken, waarbij als voorbeeld genoemd werd dat de mogelijkheid bestaat dat voor bewaking van twee gouverneurs

meer manschappen van de marine naar de Nederlandse Antillen en Aruba moeten worden gezonden, waardoor de begroting van het departement van Defensie zwaarder zal worden belast. Is met deze kosten of mogelijk kosten van andere departementen rekening gehouden, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie ten slotte.

Met een tijdige beantwoording van deze opmerkingen en vragen acht de commissie de openbare behandeling van dit voorstel van wet voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Meijer

De griffier van de commissie,
Kerkhofs